

בס"ד, יום ראשון יח' תשרי תשע"ב

שם: _____ זמן: _____

מבחן שבועי מסכת בכורות ל – לו (135)

א. 1) החשוד למכור תרומה בחזקת חולין, האם מותר ליקח הימנו שאר דברים (פרט), ומדוע? 2) החשוד למכור מעשר בחזקת חולין או חשוד על השביעית או על אכילת חולין שלא בטהרה, האם חשוד אף על שאר דברים, ומדוע? והאם סתם עם הארץ חשוד לדברים אלו?

ב. 1) כיצד מקבלים "חברות", ובפני מי צריך לקבל, והאם יש יוצאים מן הכלל, ומדוע? ואמיתי מלמדים אותו דברי חברות? והאם שויך לקבל רק לדברים מסוימים? 2) עם הארץ שקיבל עליו חברות ונחשד לדבר אחד, מה דינו? 3) חבר הנושא אשה, האם צריכה האשה קבלת חברות (פרט), ומדוע?

ג. 1) המקבל עליו דברי חברות וחזר לסורו, האם חוזרים לקבלו (פרט), ומדוע? וכיצד דינו היכא דנעשה גבאי? 2) האם אדם יכול לראות מומין לעצמו, ומדוע? והאם יכול להשאל על טהרותיו, ומדוע? 3) קדשים שנפל בהם מום שרינם להשחט, האם נשחטים הן באיטליז, ומדוע? וכיצד אופן חלוקתן של קדשים אלו, ומדוע?

ד. 1) האם אפשר למכור בכור או מעשר? והאם יש נפקא מינה בין חי לשחוט או בין תם לבעל מום, ומדוע? ובאיזה אופן איירי מתניתין דאמרה דמעשר הנאתו לבעלים, ומדוע דווקא באופן זה? 2) מדוע הקפיד רב ששת ארב אידי סרסיה? 3) דבר האסור במכירה, האם שרי למוכרו באופן דהבלעה, ומדוע?

ה. 1) היכא דשרי למכור בשר בהבלעה, האם שרי להבליעו בעצמות, ומדוע? 2) איזה איסורים נלמדו מהקרא ד"לא יגאל" הנאמר גבי מעשר, וכיצד ילפינן להו? והאם אף בבכור נוהגים איסורים אלו, ומדוע?

ו. 1) היכן מסתברא טפי דיועיל פדיון, קודם שחיטה או אחר שחיטה, ומדוע? 2) האם מותר לכהן להאכיל הבכור לישראל או לגוי, ומדוע? והאם דינים אלו נאמרו אף על העור והחלב, ומדוע? והאם כל הבכורות דינם שוה בענין האכלתן לעובד כוכבים, ומדוע? 3) היכא דהבכור אסור באכילה, האם הוא מן הנקברים או מן הנשרפים? וכיצד הדין בשאר פסולי המוקדשים באופן שאכילתם נאסרה?

ז. 1) האם הקרא ד"ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין" נאמר על רק על תם או אף על בעל מום, ומניין? 2) בכור שנאכל במומו, האם שרי אף לטמאים, ומדוע? והאם אפשר ללמוד מדין זה אף לענין שאר פסולי המוקדשין, ומדוע? 3) המפריש שני חטאות לאחריות ונפל מום באחת, האם מותרת היא באכילה (פרט), ומדוע? וכיצד הדין היכא דהפריש מעיקרא בעלת מום וחיללה על תמימה?

ח. 1) היכן אסרו להפשיט את עור הבהמה דרך רגליה, ומדוע אסרוה? 2) בכור שאחזו דם, האם מותר להקיז לו דם, וכיצד הדין היכא דאינו יכול להקיז אלא במקום שעושהו מום קבוע, ומדוע? והאם דין זה נאמר אף באופן שהבכור לא ימות אם לא יקיווהו? 3) האם מותר לאכול הבכור על ידי מום שנעשה מחמת ההקזה, ומדוע? וכיצד פסקינן להלכה? 4) כיצד יש לנהוג עם חבית יין של תרומה שגולד בה ספק טומאה, ומדוע?

ט. 1) מניין שאסור להטיל מום בבכור? וכיצד הדין בגרמא, ומניין? וכיצד הדין היכא דעבר והטיל בו מום? והאם הוא מדאורייתא או מדרבנן? 2) האם רבי אליעזר דרש מקרא או מסורת ומניין?

י. 1) הקוצץ בהרתו, האם נטהר מידי טומאתו מדאורייתא ומדרבן, ומדוע? ואי נימא דאכתי עומד בטומאתו, עד מתי עומד הוא בטומאתו? והאם בזמן טומאתו לכל מילי נחשב הוא כמצורע? 2) העובד בשדהו בשביעית, האם יכול לזרוע בה במוצאי שביעית, ומדוע? וכיצד הדין היכא דמת, ומדוע? והאם אפשר ללמוד מדין זה אף לענין הצורם אוזן בכור ומת או עובד במועד ומת, ומדוע?

יא. 1) גוי או קטן שהטיל מום בבכור, האם אפשר לאוכלו במום זה, ומדוע? 2) הבועט בבכור מחמת רדיפה ונעשה בעל מום, האם שרי לאוכלו במום זה, ומדוע? 3) באיזה אופן מותר להטיל מום בבכור, ומדוע? והאם כולי עלמא מודו לה? 4) האם הרועה נאמן לומר דנפל בו מום מאיליו (פרט), ומדוע?

יב. 1) האם כהן נאמן לומר על מומים שנפלו מאיליהם (פרט), ומדוע? וכיצד הדין באשת הכהן? וכיצד הדין בבכור בהמה טהורה השייך לכהן?
2) האם ישראל נאמן על ספק מעשר בהמה דידיה שנפל בו מום מאיליו, ומדוע? 3) באר היטב את הסתירה שהקשו בגמ' בדעת רבי מאיר גבי כהנים שנחשדו על הבכורות? וכיצד יישבו סתירה זו? והאם אנן נמי קיימא לן כהא מילתא?

יג. 1) האם לעדות מומי בכורות בעינן שני עדים (פרט)? וכיצד הדין בעד מפני עד? 2) מה חידש רב אילעא בדין לא היו מוחזקין בו שהוא בכור ובא ואמר בכור הוא ונולד בו מום, ומה הוי אמינא בלא חידושו? 3) השואל שאלה מרבו, האם שואלה עומד או מיושב, ומנלן? 4) האם נאמן הכהן לומר דהראה המום לפני חכם והתירו, או לומר דקיבלו מן הישראל במומו, ומדוע?

יד. 1) החשוד על המעשרות, האם נאמן לומר שקיבלו מן הנאמן על המעשרות, ומדוע? 2) האם מותר להורות על מום לבעלים הישראל, ומדוע? והאם בכל גווני הכי דינא? 3) האם שרי לשחוט על מום מובהק בלא הוראה? ואי נימא דבעינן הוראה, האם בעינן הוראה של מומחה? 4) מי מתיר את המומים בחוץ לארץ? והאם אפשר ללמוד דין זה ממתניתין, ומדוע?

בהצלחה!

תשובות למבחן בכורות ל לו

א. (1) לדעת רבי יהודה קנסוהו לא לקנות הימנו אפילו מים ומלח. ולדעת רבי שמעון לא קנסוהו אלא לקנות הימנו דבר שיש בו זיקת תרומה, כגון קרבי דגים שמעריבים בו שמן זית, וכן אסור לדבריו לקנות הימנו דבר שעל ידו מוכר הדבר האסור, כגון בההוא שהיה משבש לבני הטבחים באגוזים כדי שיביאו לו החלב למוכרו בתורת שומן, שקנסוהו לא לקנות הימנו אגוזים.

(2) לדעת תנא דמתניתין, החשוד על המעשר אינו חשוד על השביעית, משום דסבירא ליה דשביעית חמורה משום דאין לה פדיון, וכן החשוד על השביעית אינו חשוד על המעשר, דיש לומר דסובר דמעשר חמיר טפי משום דטעון חומה. ואם הוא חשוד על המעשר או השביעית חשוד אף על הטהרות משום דהוי רק דרבנן. ולדעת רבי אליעזר החשוד על הטהרות חשוד אף על המעשרות והשביעית, אלא אם ראינוהו נוהג בתוך ביתו בדין מעשרות ושביעית, דלא אמרינן דרק בצינעא נוהג הכי. ולדעת רבי ינאי ברבי ישמעאל, החשוד על הטהרות אינו חשוד כלל על המעשרות והשביעית, משום דהם הוי דאורייתא, מלבד היכא דהיה כבר חשוד לכולם, וחזר בו, ותו ראינוהו חשוד על הטהרות דעתה יש לומר דחשוד אף על המעשרות והשביעית. וכתבו התוס' דסתם עם הארץ אינו חשוד על המעשרות והשביעית, אבל על הטהרות חשוד הוא.

ב. (1) איכא ברייתא דמבואר בה דצריך לקבל לכל דברי החברות, והיינו שלא יתן תרומה ומעשר לעם הארץ, ושלא יעשה טהרות אצל עם הארץ, ויאכל חוליו בטרה, ויעשר את שהוא אוכל ואת שהוא מוכר ואת שהוא לוקח. ואיכא ברייתא, דאם קיבל עליו לכנפיים והיינו לנטילת ידיים הוי קבלה לענין זה, אבל אם לא קיבל עליו לכנפיים, אינו יכול לקבל כלל. ולבית שמאי צריך לקבל עליו למשקין שלושים יום ולכסות שנים עשר חודש, ולבית הלל לתרוויהו שלושים יום. לדעת תנא קמא, אם ראינוהו שנוהג כבר בצינעא דברי חברות מקבלים אותו מיד ואחר כך מלמדים אותו, ואם לאו מלמדים אותו ואחר כך מקבלים אותו, ולדעת רשב"י לעולם מקבלים אותו מיד והוא למד והולך כדרכו. וצריך לקבל בפני שלשה חברים. אמנם זקן ויושב בישיבה אינו צריך קבלה משום דכבר קיבל משעה שישב, ולדעת אבא שאול אף תלמיד חכם אינו צריך לקבל. ובניו ובני ביתו לדעת תנא קמא אין צריכים לקבל, משום דכבר רגילים מאביהם, ולדעת רשב"ג אף הם צריכים לקבל משום דבלא קבלה אינו חזק כקבלה.

(2) לדעת רבי מאיר נחשד לכל התורה, ולדעת חכמים אינו נחשד אלא לדבר זה. וכתבו התוס' דהיינו נמי לדברים כיוצא בו, ולא אתו לאפוקי אלא לכל התורה.

(3) אם היתה כבר נשואה לעם הארץ, צריכה קבלה. ואם היתה נשואה לחבר, לדעת תנא קמא אינה צריכה לקבל על עצמה תו דברי חברות ואפילו אם נישאת בנתיים לעם הארץ, משום דעומדת בחזקתה. ולדעת רבי מאיר, כיון דנישאה בנתיים לעם הארץ, הרי יצאה מחזקתה משום דרגילות האשה לנהוג כפי בעלה, ותו צריכה לקבל דברי חברות.

ג. (1) לדעת רבי מאיר אין מקבלים אותו עולמית, דהא חזינן דאינו יכול לעמוד בה (תוס'). ולדעת רבי יהודה, ללישנא קמא אם חזרו בהן במטמוניות אין מקבלים אותן משום דגונבים דעת הבריות ואינם נאמנים, אבל אם חזרו בהן בפרהסיא שפיר אפשר לחזור ולקבלן. וללישנא בתרא, לפירוש רש"י מקבלים אותן רק אם חזרו בצינעא דלא חיללו שם שמים, אבל אם חזרו בפרהסיא דנחלל שם שמים על ידם אין מקבלים אותן. ולפירוש התוס', אם הכרנו בהם קודם שחזרו לסורם שנהגו בדברי חברות אף בסתר, אפשר לחזור ולקבלם, אבל אם לא הכרנו בהם שנהגו מעיקרא בדברי חברות אף בביתם, אין לקבלם משום דגונבי דעת הבריות הן. ואם נעשה גבאי, בראשונה אמרו דדוחין אותו מחבירותו ותו אין לקבלו, ולבסוף אמרו דאם פירש הרי הוא ככל אדם.

(2) מומי בכור אינו רואה לעצמו ואפילו הוא מומחה שיכול לראות יחיד, משום דחשיד להורות שלא כדין כדי ליטול הבכור. אבל מומי מעשר שפיר יכול לראות, משום דבידו להטיל מום קודם שיכנסו לדיר להתעשר דבכהאי גוונא ליכא שום איסור. וכן יכול להשאל על טהרותיו לעצמו משום דהרי ראיות לו לימי טומאתו.

(3) שאר קדשים שדמי פדיונם להקדש נמכרים באיטליו ונשקלים בליטרא, משום דעל ידי כך ירבו בדמי פדיונם ואיכא הנאה להקדש. אבל מעשר ובכור שדמי פדיונם לבעלים, אינן נמכרים באיטליו משום דהוי דרך חולין, וכן אין נשקלים בליטרא. אבל אם יש לו חתיכת בשר שנשקלה בליטרא, יכול לשקלו כנגדו חתיכה מן הבכור או מן המעשר.

ד. (1) בכור נמכר אפילו חי דרך פדיון נאסר בו. אבל מעשר חי אינו נמכר מדאורייתא ויתבאר להלן מקור הדין, ולדעת רבא לאחר שחיתו שפיר נמכר, משום דהוקש בקרא דאיסור מכירה לתמורה ומה תמורה דווקא מחיים, אף מכירה דווקא מחיים, וכן דעת רבי שמאל בר רב יצחק ויליף לה מדכתיב "רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר כברכת ה' אלוקיך" דמבואר דרק לאחר שחיטה איכא ברכה והיינו מכירה, ועל כרחך דקאי על מעשר בהמה דמחיים אסור למוכרו דאילו לאחר שחיטה מותר. ומכל מקום רבנן אסרו אף לאחר שחיטה. ובשל יתומים התיירו. [ולדעת אב"י נראה דאף לאחר שחיטה הוא איסור דאורייתא]. ומתניתין דקתני דמעשר הנאתו לבעלים איירי בשל יתומים, ולאב"י איירי רק בהבלעה והתיירו רק משום השבת אבידה, אבל בגדול אפילו בהבלעה אסור. ולדעת רבא בגדול שרי בהבלעה, ואף לדבריו יש להעמיד מתניתין בשל יתומים משום דמתניתין משמע דלא איירי בהבלעה דהא דומיא דפסולי המוקדשין הנמכרים באיטליו קתני לה.

(2) רב ששת הקפיד עליו משום דלא אמר הדבר בשמו, דעל ידי שאומרים דבר בשם אומרו גורם הוא שיהיה שפתי בעל הדבר דובבות בקבר והנאה היא לו דדומה כחי.

(3) היכא דהבלעה אינה ניכרת, כגון בשביעית דמוכר לו אתרוג ומבליעו בדמי הלולב שאינו קדוש בקדושת שביעית דאזלינן ביה בתר חנטה, שרי. אבל אם ההבלעה ניכרת אסור, מלבד בשל יתומים. ולדעת רבא היכא דהאיסור הוא דרבנן, שרי בהבלעה אפילו בשל גדול ואפילו ההבלעה ניכרת.

ה. (1) בעצמות בהמה דקה אסור להבליע, דהא אין דרך למוכרן לתשמיש. אבל בעצמות בהמה גסה שפיר יכול להבליע. אמנם במקומות דלא נהוג למכור העצמות אין להבליע בהן דהא ניכרת הבלעתו.

(2) ילפינן מינה איסור גאולה ואיסור מכירה, ולדעת רב ורבי יוחנן נלמד מלא יגאל דחרמים דכי היכי דהתם איסור מכירה איכא בהדה, אף במעשר איסור מכירה איכא בהדה. ומסקינן דהוי גזירה שוה מופנה משום דלא יגאל דחרמים מיותר דיש ללומדו העברה העברה מבכור, דאף דאיכא למיפרך מה לבכור דקדושתו מרחם, מכל מקום הא "העברה" מיתרא היא. ואין ללמוד איסור מכירה בבכור מהאי גזירה שוה, משום דמיעט רחמנא גבי חרמים "הוא", ומסתבר טפי למעט בכור משום דלא כתיב ביה לישנא דלא יגאל כדכתיב במעשר ובחרמים. ולדעת רבא לגירסת דידן לא יגאל דחרמים בלאו הכי מופנה, משום דפשיטא דבעודו אצל ההקדש לא מהני גאולה ובעודו אצל הכהן פשיטא דמהני. ולגירסת רש"י וכן הסכימו התוס' הלא ימכר גופיה דכתיב בחרמים מיותר מהאי טעמא ואם אינו ענין

לחרמים תנהו ענין למעשר. ולדעת רב אשי "לא יגאל" דכתיב במעשר על כרחך דלאיסור מכירה קאי, משום דהאי לא יגאל איירי רק מחיים דומיא דתמורה, ומשמע דלאחר שחיטה שפיר נגאל, והא ליתא דהא בעינן העמדה והערכה, ואף למאן דאמר דקדשי מובח לא בעו העמדה והערכה, מכל מקום לא יתכן הוא דמחיים לית ליה פדיון ולאחר שחיטה אית ליה פדיון, ועל כרחך דכוונת התורה לאיסור מכירה. והתוס' הוסיפו, דלרבא ילפינן מינה נמי דאי עביד לא מהני.

- ו. (1) מסקנת הגמ' דמסתברא טפי קודם שחיטה דיועיל פדיון דהא אלים למתפס פדיונו.
(2) לדעת בית שמאי אסור להאכילו אפילו לישראל, דהא הוקש בקרא לחוזה ושוק. ולדעת בית הלל לתנא דמתניתין והיינו רבי עקיבא, שרי אפילו לגוי דהא כתיב "כצבי וכאיל". ולתנא דברייתא שרי רק לישראל דהאי צבי ואייל לדרשא אחרייתא אתי, והא דלישראל שרי ילפינן מדכתיב ביה "הטמא והטהור יחדיו יאכלנו" דאם טמא שאינו אוכל קדשים קלים אוכל לבכור, כל שכן זר שאוכל קדשים קלים שיכול לאכול אף בכור. וכתבו התוס' לעיל דהעור והחלב לאו בשר נינהו ושפיר שרי לכולי עלמא אף לעובדי כוכבים. ועוד כתבו התוס', דאף למאן דמתיר להאכיל הבכור לגוי, היינו דווקא היכא דהבכור ראוי אף לישראל, אבל אם הבכור אינו ראוי לישראל, הרי התמעט מ"ואכלת" ולא לכלבים.
(3) כתבו התוס' דבכור בזמן הזה וודאי דינו כהנקברים, אבל בזמן המקדש איכא למימר דהוי בשריפה. וכן כתבו דיש לחלק בין היכא שנשחט שלא על פי מומחה דדינו בקבורה, להיכא דנפסל מחמת דבר אחר דדינו בשריפה. ובשאר קדשי המקדש כתבו התוס' דהוי מן הנשרפים.

- ז. (1) לדעת בית שמאי נאמר הוא בין על תם ובין על בעל מום. ודעת בית הלל, דאף לשאר דברים נאמר אף על בעל מום, מכל מקום לענין איסור אכילה לזרים על כרחך דלא איירי בבעל מום, דהא איכא קל וחומר דאם טמא דאסור בקדשים קלים אוכלו, זר שמותר בקדשי קלים לא כל שכן שמותר לאוכלו, ובכהאי גוונא אמרינן דאתי קל וחומר ומעמיד ההיקש רק לדברים מסוימים.
(2) בטומאה סתם כולי עלמא מודו דנאכל וכדכתיב בקרא "הטהור והטמא יחדיו יאכלנו", ובטומאה היוצאה מגופו, לדעת בית שמאי אינו נאכל דהא הוקש לחוזה ושוק נדומיא דפסח הבא בטומאה דילפינן מקרא דשאני טומאה היוצאה מגופו לטומאה שאינה יוצאה מגופו, ולדעת בית הלל שפיר נאכל דדווקא תם הוקש לחוזה ושוק ולא בעל מום. ואין ללמוד מדין זה לשאר פסולי המוקדשין, משןפ דשאני בכור דקדושתו מרחם.
(3) לדעת תנא קמא, אם נשחטה קודם זריקת דם התמימה הרי מותרת, אבל לאחר זריקת דם התמימה אסורה משום דהוי כחטאת שנתכפרו בעליה דלמיתה אולא. ולדעת רבי אלעזר ברבי שמעון אפילו בשר בקדירה ונזרק דם התמימה אסורה באכילה משום דאף לאחר שחיטתה בקדושתיהו קיימא וחשיבא חטאת שכיפרו בעליה. ואם הפריש מעיקרא בעלת מום וחיללה על תמימה, לרבנן מותרת בכל ענין דלא דמי לחטאת שכיפרו בעליה. ולרבי אלעזר ברבי שמעון דווקא נשחטה קודם זריקה מותרת אבל לאחר זריקה אסורה.

- ח. (1) אסור להפשיט הכי ביום טוב משום טורח, וכן אסור בבכור ואמר רב חסדא דהיינו אליבא דבית שמאי דסברו דהוקש לחוזה ושוק ואכתי בקדושתו אפילו דנפל בו מום. וכן אסור להפשיט בהמת קדשים, ואמר רב חסדא דהיינו לרבי אלעזר ברבי שמעון דסבירא ליה דפסולי המוקדשין בקדושתיהו קיימא לעולם. ובמערבא אמרו דכולי עלמא מודו דאסור להפשיט הכי בקדשים משום דבזיון הוא לקדשים, ולדעת רבי יוסי בר אבין הוא גזירה שמא יגדל מהן עדרים כדי להפשיט עורן.
(2) לדעת רבי יהודה אין מקיזין לו בשום אופן, משום דלדידיה אף לבעל מום אסור להטיל מום, ואף אם יקזו במקום שאינו עושה מום קבוע, מכל מקום גזרינן עלה דהא אדם בהול על ממונו ויש לחוש שיעשה אף במקום קבוע. ולדעת חכמים שרי להקזו ובלבד שלא יעשו במקום דהוי מום קבוע. ובברייתא אמרינן, דבגוונא דאם לא יקזוהו ימות, סברי רבנן דשרי להקזו לו אף במקום שעושה מום קבוע, דאי לאו הכי הרי כלל לא יאכל. אי נמי, חשיב כבר כבעל מום קבוע וילפי רבנן מקרא דשרי להטיל בו מום. ולדעת רבי מאיר אף בכהאי גוונא אסור. ודעת רבי שמעון דבכל גווי שרי להקזו לו ואפילו במקום שעושה חבורה ואפילו לא ימות אם לא יקזו, משום דסבירא ליה דדבר שאינו מתכוון שרי.
(3) לדעת רבנן אסור לאוכלו באותו מום, משום דהוא הטילו בידים. ולדעת רבי שמעון שרי משום דלא התכוון להטיל בו מום ולא קנסוהו. ופסקינן כרבי שמעון דשרי.
(4) לדעת רבי אליעזר עדיין מצווה בשמירתה ואם נמצאת במקום התורפה יש להצניעה ואם היתה מגולה יש לכסותה. והיינו משום שמא יבוא אליהו ויטהרה. אי נמי, יליף לה מקרא דמשמרת תרומתי דאיירי אף בתרומה תלויה. ולדעת רבי יהושע, אדרבה יש לגלותה ולהניחה במקום התורפה כדי שתטמא בוודאי ויוכל לאוכלה. ולדעת רבן גמליאל לא יחדש בה דבר.

- ט. (1) ילפינן לה מדכתיב "מום לא יהיה בו". ואף אסור לגרום לו מום, וילפינן לה מדכתיב "כל מום". ואם עבר והטיל בו מום, לדעת רבי אליעזר קנסינן ליה ולא יאכלנו עולמית. ולדעת חכמים, אינו אוכל במום זה, אבל במום אחר שפיר יאכל. ובסוגיין מבואר דהוא מדרבנן בעלמא. אמנם התוס' הביאו דאיכא מאן דאמר דיליף לה מדכתיב "לא תאכל כל תועבה".
(2) מעיקרא אמרינן בסוגיין דרבי אליעזר דרש מקרא, דהא דרש מדכתיב "משמרת תרומתי" דבשתי תרומות הכתוב מדבר. והקשו מהא דלענין מוכר את בתו סבר רבי אליעזר דאף לאחר שמכרה לשפחות אינו יכול לחזור ולמוכרה דדרש ל"בבגדו בה" מלשון בגידה והיינו מסורת, כדכתיב בלא "ו". והתוס' גרסו דלרבי אליעזר אינו מוכרה רק לאחר אשות דדרש "בבגדו" כיון שפרס בגדו עליה, והיינו מסורת דאילו ניקוד התיבה בבגדו לא משמע לשון בגד. ומסקינן, דאף לענין תרומה תלויה לאו ממסורת דריש לה, אלא כיון דיכול אליהו לבא ולטהרנה שפיר חשיב "ראויה לך".

- י. (1) מדאורייתא נטהר מידי טומאתו דהרי עתה אין בו בהרת. אמנם מדרבנן אינו טהור בקציצה זו, ולרבי אליעזר כיון שיוולד לו נגע אחר יש לטהרו, ולחכמים רק בגוונא דפרחה הצרעת בכלול דהוי סימן טהרה אף מן הנגע הראשון, או בגוונא דקודם קציצתו כבר התמעט מגריס. ועיין בתוס' דהביא גירסא נוספת בענין. וכתבו התוס' דאף אי נימא דמדרבנן לא נטהר, מכל מקום יכול לגלח ולהטהר בצפיורים ורק אינו יכול להכנס למקד להביא כפרתו. והסתפקו בגמ' לדעת רבי אליעזר האם מיד כשנולד לו נגע אחר נטהר מן הראשון, ונפקא מינה ברגל או בחתן שאין רואין לו נגעים. או דרק לאחר שיטהר מן השני נטהר אף מן הראשון.
(2) אם רק נטל קוציה מן התלוש, כיון דאינה עבודה חשובה, לא קנסוהו למוצאי שביעית. אבל אם "נטייבה" ולרש"י היינו נודבלה על ידי משואות של זבל, ולתוס' היינו דנחרשה פעמיים, קנסוהו למוצאי שביעית שלא יהנה מעבודתו. אמנם את בנו לא קנסו אחריו משום דהוא קנס לגברא העובר ולא על הממון. וילפינן מינה אף לענין צורם אחון בכור ועובד במועד דנמי קנסו רק לדידיה ולא לממונו.

וביאררו התוס' דסבירא ליה דבשביעית היה ראוי להחמיר מכולם וכדאמרינן בקידושין "כמה קשה אבקה של שביעית" ואם התם לא גזרו, וודאי דאף בשאר מילי ואפילו בדברים דאורייתא לא גזרו.

יא. (1) אם הטיל מעצמו, וודאי אפשר לאוכלו במום זה, ולא חיישינן שמא יבוא למיסרח ולהטיל בו מום. אבל אם התכוון להתירו אסור. וכן שרי בגוונא דהישראל הסיח לו לפי תומו דכל דלא הוטל בו מום אסור באכילה, והלך והטיל בו. משום דהישראל לא התכוון לשלחו להטיל בו מום.

(2) ללישנא קמא דרב פפא, דווקא אם בעט בו בזמן הרדיפה שרי לאוכלו בזה המום, דהא וודאי לא התכוון להטיל בו מום. וללישנא בתרא דרב פפא, אף לאחר זמן מהרדיפה יכול לאכול מחמת אותה בעיטה משום דאיכא למימר דצעריה אידכיר ומשום הכי בעט בו. (3) קודם שיצא לאויר העולם שרי להטיל בו מום, משום דרק רחם מקדשו. ולדעת רב יהודה, בגדי יכול להטיל באונו מיום דדרכן לצאת קודם הראש. אבל בכבשים אין להטיל באונו משום דאונו קצרות ואין דרכן לצאת קודם ראשו, ואמרינן דמסתמא ראשו כבר יצא אלא דחור. ואיכא דאמרי דאף בכבשים זימנין דיוצא מן הצד ושפיר משכחת לה און קודם שיצא ראשו. וכתבו התוס' דלרב הונא דאמר בחולין דיצא שלישי וחזר ויצא שלישי למפרע הוא קדוש, הוא הדין הכא, לא מהני להטיל בו מום קודם שיצאו כולו, דהא לאחר שיצא כולו חשיב למפרע כילוד.

(4) איכא מאן דאמר דרועה של כהן אינו נאמן משום דחשוד להטיל בו מום כדי שהבעלים יאכילנו ממנו. אבל רועה של ישראל נאמן ואפילו אותו רועה הוא כהן, משום דסבור דיתן לכהן חבר כדינו ולא לו משום דסתם רועין עמי הארץ הן, אלא אם כן הוא ממכרי כהונה דוודאי יתן לו, דבכבאי גוונא יש לחושדו. ואיכא מאן דאמר, דרועה שהוא ישראל לעולם נאמן, ואף אם רועה את בהמת הכהן, משום דאינו חשוד דמשום "גומלין" יטיל בו מום. ורועה שהוא כהן לעולם אינו נאמן, דלעולם חשיד כיוון דברצונו לאוכלו דסבור דהבעל הבית יביאנו לו.

יב. (1) מום שוודאי דלא נעשה בידי אדם, שפיר נאמן. ומום שנעשה בידי אדם, איכא מאן דאמר דלעולם אינו נאמן משום דחשוד על הדבר אינו מעידו. ואיכא מאן דאמר דדווקא היכא דרועה הוא אצל כהן או ישראל יש לחוש שמא הטילו ואינו נאמן. ואיכא פלוגתא אי בני ביתו נאמנים, אמנם אשתו הוי כגופו וכולי עלמא מודו דאינה נאמנת. ובבכור בהמה טהורה מבואר בסוגין דלא חשידן ליה לכהן, דדווקא מה שמקבל מן הישראל חבירו חשוד עליה. ודעת רבי יהושע לקמן דדווקא בעם הארץ חשודוהו ולא האמינוהו, אבל בחבר אין לחושדו ושפיר יש להאמינו דנפל בו מאיליו.

(2) ישראל שפיר נאמן על ספק מעשר ידידיה, דהא היה יכול להטיל בו מום קודם שיצא רובו. (3) הקשו דהא אמר רבא דכהן חשוד על המומין, ומאיך קאמר רבי מאיר דהחשוד על הדבר אינו דן בו ואינו מעידו, והכתיב "ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע". וביאררו התוס' דדווקא אליבא דאביי קשיא ליה דסבירא ליה דרע לבריות הוי נמי רע לשמים. אבל לרבא לא קשיא ליה דהא רק רע לבריות יש לחושדו. אי נמי כתבו התוס', דאף לרבא יש להקשות דהא בתורה כתיב דעל פיהם יהיה אף הוראה דאיסור והיתר ולא דווקא עדות. ותירצו, דאף רבי מאיר לא אמר דחשודים הם בוודאי דמוחזקין בהכי, אלא חיישינן בעלמא הוא, ומשום הכי נאמנים לשאר דברים. וכתבו התוס', דאף דאנן קיימא לן כאביי דחשוד לאכול נבלות להכעיס פסול לכל עדויות שבתורה, שאני עדות דגלי בה רחמנא דאיכא פסול דרשע, אבל אכתי אינו פוסלו לשאר מילי.

יג. (1) סגי אפילו בעד אחד, מלבד לדעת רבי יהושע בן קפוסאי דסבירא ליה דאם בני ביתו מעידים עליו בעינן תרי. ולענין עד מפי עד, רב אסי אסר ורב אשי שרי, ומסקינן דעד מפי עד כשר, וכשאר עדויות שאף האשה נאמנת עליה.

(2) רב אילעא חידש דנאמן לומר דהמום נפל מאיליו, דהפה שאסר הוא הפה שהתיר. ואמרינן דאי לאו חידושו הוי אמינא דכיון דלא סגי דלא יבוא לפני החכם שיתירנו, דהא אינו חשוד לאכול תמימים בחוץ, ליכא הכי "פה שאסר", קמשמע לן דאם היה מטילו בעצמו, היה מטיל בו מום קבוע ונגלה לכולם באופן שלא יצטרך התרת חכם עליה.

(3) שואלה מעומד. והיינו דאמרינן בגמ' דכששאל רבי צדוק לרבן גמליאל אם חילקו בין חבר לעם הארץ ואמר לו המתן עד שיכנסו בעלי תריסין, וכיון דנכנסו בעלי תריסין עמד השואל ושאל "כלום חילקנו בין חבר לעם הארץ". והביאו התוס' דבירושלמי דנדרים ילפו לה מיתורא ד"ו" דכתיב "ועמדו שני האנשים".

(4) נאמן הכהן לומר דהחכם התיר לו המום, דהא אינו חשוד לאכול תמימים בחוץ, וכתב רש"י דהיינו דווקא היכא דאיכא עדים שנפל מאיליו. ומבואר במתניתין דהוא הדין נאמן לומר דקיבלן מן הישראל במומו, משום דכל מילי דעבידי לאגלווי לא משקר איניש.

יד. (1) אינו נאמן, משום דיכול להשטמ ולומר דסבור היה דאותו פלוני נאמן ולהכי לא ירא מלומר דנטלו מן הנאמן. אבל אם אמר לו להדיא ליטלו מפלוני הנאמן ונטלו, שפיר נאמן דכיון דיש לו תובע דהא הבעלים הקפיד, ומירתת.

(2) אין רואין מומין לישראל הבעלים משום דחיישינן שיאכלו דהא ליכא ביה משום קדשים בחוץ, ואי משום גזל הכהן, לא חייש לה. אבל היכא דהראה לחכם מום מובהק, שפיר רואים לו המום, משום דאם איתיה דכוונתו לגזולא אף לא היה חושש לכבוד החכם ולשאלו על מום מובהק.

(3) אף מום מובהק בעינן הוראה. ולכתחילה יש להראותו למומחה, ואם אין מומחה סגי בשלשה בני הכנסת דאינן חכמים.

(4) בחוץ לארץ דאינו קרב שפיר מהני להתירו על ידי שלשה בני הכנסת, אמנם דווקא במומים המובהקין, אבל מומים שאינן מובהקים דווקא חכם מתירם. וכתבו התוס', דאי ממתניתין הוי אמינא דבזמן המקדש גזרו אטו ארץ ישראל ואין מתירים אותו אלא מומחה, אי נמי הוי אמינא דבעינן מומחה משום דאיכא מאן דאמר דאם באו תמימים לארץ ישראל יקרבו.